

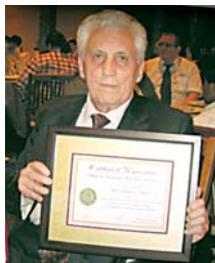
ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO.30(3294) ●

● ЧАЦВЕР, 16 ЖНІЎНЯ, 2012

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Настаўнік і яго вучні
Беларускія навукоўцы прызнаны лепшымі ў свеце спецыялістамі па цеплавых трубах **Стар. 2**

Птушкам патрэбна неба
Пад кіраўніцтвам былога ваеннага лётчыка, падпалкоўніка запасу Мікалая Мачанскага пад Мінскам створаны ўнікальны Музей авіятэхнікі. **Стар. 3**

Ад прабірки да прылаўка
Вырошчваннем гэтых каштоўных ягад у Беларусі займаюцца як фермеры, так і вучоныя **Стар. 4**

У ГОСЦІ ДА ЗЕМЛЯКОЎ

Гарачы сезон Алены Якавенкі

У Севастопалі, на беразе Чорнага мора, яна марыць няспешна пахадзіць па грыбных мясцінах Віцебшчыны

Іван Ждановіч

Крымскі поўдзень. Спякота... Сонца заганяе ў цянік нават тых, хто апантаны шакаладным загарам. І на тэрыторыі турбазы “Адyseй”, пры старым вінаградніку, дзе мы сустрэліся з Аленай Якавенкай, жыццё замерла. Ніхто не перашкаджае гутарыць нам за сталом прасторнай альтанкі. Пачынаем са згадкі пра Алу Гарэлікаву, кіраўніцу севастопальскай суполкі “Беларусь” — яна і параіла мне сустрэцца з Аленай, адной з яе стараных памочніц у грамадскіх справах. Удакладніла, што ў сям’і Якавенкаў цяпер гарачы сезон, бо іх невялічкі бізнес — пры знакамітай турбазе імя Макравусава. Сапраўды невялікі. Тут непадалёку два домікі, у якіх мая візаві ўсё лета сустракае гасцей з розных краін былога Саюза. Нумары не прэтэндуюць на шыкоўнасць, ды, лічыць Алена, срудносіны цаны і якасці многіх задавальняюць. Асабліва да душы “беларуская гасціннасць у чарнаморскім фармаце” расіянам — у яе шмат пастаянных кліентаў з Варонежа, Белгарада, Масквы, Піцера... Ды і нямала ўкраінцаў, беларусаў, жыхароў Прыбалтыкі, прыязджаючы на мора, спыняюцца тут.

Артысткі гурта “Белыя Росы” Алена Якавенка (злева) і яе сяброўка пад час шэфскага канцэрту ў маракоў

Увогуле беларусаў у Севастопалі шмат, і ставяцца да іх усе з павагай. Алена згадвае, як прыемна бывае, калі ў першамайскім шэсці ад плошчы Нахімава рухаецца калона суполкі “Беларусь”, і севастопальцы вітаюць нашых

суайчыннікаў шчырымі воклічамі “Ура беларусам!”. Часам і Алена ў горадзе пазнае сваіх — па нейкіх няўлоўных рысах твару, прыветлівасці вачэй. Так, згадвае, дванаццаць гадоў таму “прызнала” і Алу Гарэлікаву, калі

беларусы ўскладалі кветкі да помніка маракам лінкора “Новороссийск”. З таго часу Алена Вінальёўна — актыўная ўдзельніца і спеўнага гурта “Белыя Росы”, і ўсіх акцый суполкі, у якую ўваходзяць ураджэнцы розных

рэгіёнаў Беларусі. Сама яна, бываючы на Бацькаўшчыне, закупляе сувеніры з саломкі, лазы, керамікі, дрэва, ёсць і вышываныя вырабы. Цяпер іх больш за сто. Для рукатворнага багацця муж змайстраваў спецыяльную “горку”, а часам “хатняя выстава” падарожнічае па горадзе: расказвае, якія таленавітыя ў Беларусі майстры. У прыватнасці, дэманстравалася яна і сёлета, у канцы мая, калі ў чарговы раз на тэрыторыі Нацыянальнага запаведніка “Херсанес Таўрычаскі” ладзілася Свята славянскага пісьменства і культуры.

І вось, згадваючы свята, Алена Вінальёўна дадае: яна цяпер у суполцы яшчэ і загадчыца выставачным фондам. Прычым і сваімі вырабамі-вышыванкамі папаяняе калекцыю. Пачынала з мініяцюраў, а ўжо зрабіла і 12 вялікіх ручнікоў. Палагню ляннае прывозіць з Беларусі. Узоры вышывае розныя. Неяк вельмі ўзбагацілася, пабываўшы на выставе “Повязь часоў” у Доме рамёстваў у родных Бешанковічах, на Віцебшчыне. Вельмі ўразлілі, гаворыць, два ручнікі пачатку мінулага стагоддзя з Дуброўна: цікавыя ўзоры, тонкая работа...

→ **Стар. 2**

ЛЕТНІЯ МАРШРУТЫ

З надзеяй на новыя сустрэчы

Рэспубліканскі фестываль нацыянальных культур у Гродне, раённыя святы, Дні славянскай культуры, святы беларусаў у Паўладары і Томску — далёка не ўсе акцыі, у якіх удзельнічалі гэтым летам творчыя калектывы Новасібірскага цэнтра беларускай культуры

Іван Іванаў

Лета аказалася багатым на падзеі для Новасібірскага цэнтра беларускай культуры. Пра тое ў рэдакцыю паведамлілі дырэктар Цэнтра Ніна Кабанавіч і метадыст, салістка Цэнтра, лаўрэат шматлікіх аглядаў-конкурсаў Анастасія Трубянкова.

Нашы суайчынніцы згадваюць, што сёлета ўпершыню яны гасцявалі ў Гродне, на Рэспубліканскім фестывалі нацыянальных

культур. Як вядома, там раз на два гады традыцыйна ладзіцца свята нацыянальных супольнасцяў Беларусі. І сёлета на фэсце можна было пазнаёміцца з нацыянальнымі традыцыямі розных народаў, пакаштаваць стравы нацыянальнай кухні, пачуць спевы і музыку, пабачыць танцы прадстаўнікоў народаў, якія пражываюць на Беларусі. Уразіў гасцей з Новасібірска маштаб свята, толькі гасцей было каля 2 тысяч: артысты, народныя майстры, прадстаўнікі дышкорпу-

са, беларускай дыяспары за мяжой, дэлегацыі гарадоў-пабрацімаў.

Спадабалася і тое, як арганізуецца побыт нацыянальных падворкаў. Яны размясціліся на 25 пляцоўках у межах гістарычнага цэнтра горада, там можна было азнаёміцца з культурнай спадчынай, песнямі, танцамі, касцюмамі, кухняй народаў свету. Дарэчы, і першая канцэртная пляцоўка новасібірцаў была менавіта на беларускім падворку, у самым людным месцы гістарычнага цэнтра. Вы-

ступалі там многія калектывы. А паколькі надвор’е было не надта, з моцным ветрам і дажджом, то часам спявалі і пад парасонам. “Увогуле ж, нягледзячы на непагодлівае надвор’е, уражанні ад паездкі ў Беларусь засталіся самымі прыемнымі, — напісалі зямлячкі з Новасібірска. — Цёплы і сардэчны прыём, прыгажосць горада, насычанасць праграмы — усё выклікала мноства яркіх, незабыўных эмоцый. Часцей бы надараліся такія паездкі!” → **Стар. 2**

На сцэне — Анастасія Трубянкова

У ГОСЦІ ДА ЗЕМЛЯКОЎ

Гарачы сезон Алены Якавенкі

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Вяртацца на Бацькаўшчыну для яе — заўсёды асалода, там, гаворыць, “усё душу грэе”. Нядаўна, праўда, не стала мамы, і апошнія візіты яе на Віцебшчыну былі з болем, тугой па родным чалавеку. Але ў Бешанковічах, адкуль Алена родам, дзе закончыла школу, у яе шмат родзічаў, заўсёды цёпла сустракаюць зямлячку спявачка-сяброўка Любоў Рыгораўна Кежа, хросная маці Ірына Іванаўна Карапузава. Акрамя блізкіх людзей, вабяць дадому і цудоўныя беларускія лясны. Аказваецца, Алена — заядлая грыбніца. З дзяцінства надзвычай любіць водар лесу, яго прахалоду, цішыню. Па грыбы, расказвае з замілаваннем, лепей

выязджаць ранічкай на веласіпедзе. А лясны там, пад райцэнтрам, надта шчодрыя на курачкі і так званыя машарнікі — пэўна, мясцовая назва грыбоў, я не знайшоў такой праз інтэрнэт. Затое якія смачныя тыя беларускія далікатэсы ў салёным выглядзе — ужо даўно ацанілі яе родныя ў Севастопалі. Дарэчы, у “беларускіх справах” Алену ахвотна падтрымлівае і рускі па нацыянальнасці муж, і два сыны. Ды і тры ўнучкі, упэўнена мая суразмоўніца, цвёрда будуць ведаць, адкуль іх родавыя карані.

Клопатаў у гарачы сезон у Алены Вінальеўны — мора. А бачылі б вы, як прасвятлеў твар, калі згадвала яна пра грыбныя

У севастопальскай суполцы “Беларусь” умеюць і добра папрацаваць, і прыгожа адпачыць

вандроўкі на Бацькаўшчыну! О, такіх грыбоў у Крыме, з усімі яго чарнаморскімі багаццямі ды цёплым морам, не знойдзеш... Тое пацвердзяць і яе сябры з суполкі “Беларусь”. Бо не раз была нагода ім пачаставацца “грыбкамі ад Алены” пад час сумесных

застолляў. А яна, ведаючы, як сумуюць па водары Радзімы зямлякі, умудралася прывозіць дароў беларускага лесу ў Севастопаль па некалікі вёдзер — і салёных, і смажаных.

...Цвыркаюць цыкады. Гарачы вецер пралятае цераз альтан-

ку. Быццам падыхаўшы родным прахалодным паветрам, вяртаецца са шчымлівых успамінаў пра Бацькаўшчыну Алены Вінальеўна, уздыхае: “Ну што зробіш: цяпер тут мая сям’я. А была б птушкаю — паляцела б туды, на Віцебшчыну. Там мая Радзіма...”

ВЕДАЙ НАШЫХ!

Настаўнік і яго вучні

Беларускія навукоўцы прызнаны лепшымі ў свеце спецыялістамі па цеплавых трубах. А без гэтых прылад не абыходзяцца ні халадзільнікі, ні касмічныя караблі.

Іна Ганчаровіч

Нядаўна стала вядома, што прэстыжнай міжнароднай узнагародай — залатым медалём Гровера — ушанаваны беларускія вучоныя. Гэта галоўны навуковы супрацоўнік Інстытута цепла- і масаабмену Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, доктар тэхнічных навук, прафесар Леанард Васільеў і яго вучань Донатас Мішкініс. “Можаце так і напісаць, што гэта ўнікальная сітуацыя, такога прэцэдэнта ў свеце няма: двое навукоўцаў, адной школы, з адной лабараторыі атрымалі аднолькавыя медалі, — гаворыць

заснавальнік навуковай школы ў галіне цеплавых труб у Беларусі, прэзідэнт Навуковай асацыяцыі краін СНД “Цеплавых труб” Леанард Васільеў. — На адной з Міжнародных канферэнцый па цеплавых трубах навукоўцы вырашылі адзначаць заслугі не толькі ўжо вядомых вучоных у нашай галіне даследаванняў, але і маладых. А Донатас нарадзіўся ў Беларусі, закончыў

Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт, некалькі гадоў працаваў у нашай лабараторыі. Затым па запрашэнні калег з іншых краін працаваў у лабараторыях ЗША і Канады. Мне прыемна, што лаўрэатам залатога медала стаў і мой вучань”.

і ёсць цеплавая труба) і тэхналогія іх вырабу. Медаль названы ў гонар фізіка Джорджа Гровера, які пачынаў даследаванні ў галіне цеплавых труб у 60-х гадах мінулага стагоддзя. Варта ўдакладніць, што беларускія навукоўцы ўпершыню былі ўшанаваны такімі высокімі ўзнагародамі.

Цеплавая труба — гэта не зусім тое, што мы штодзень бачым у сваіх ваннах пакоях. Так называюць звышправаднікі цяпла, якія дазваляюць перадаваць яго без страт з аднога пункта прасторы ў іншы. Прычым дыяпазон іх прымянення велізарны: ад ка-

энергію. Прычым гэта можа быць і астуджэнне, і награванне ў вельмі вялікім тэмпературным дыяпазоне — да 1000 градусаў”.

Сёння над удасканаленнем канструкцый цеплавых труб працуюць навукоўцы ўсяго свету. Вялікі ўклад у развіццё гэтага навуковага напрамку — і беларускіх навукоўцаў. Дарэчы, сёлета ў акадэмічным Інстытута цепла- і масаабмену імя Лыкава яны адзначылі 45-годдзе сваёй лабараторыі порыстых асяроддзяў. І ўвесь час кіруе калектывам Леанард Васільеў. У лабараторыі распрацаваны дзясяткі арыгінальных канструкцый цеплатруб. Ёсць заказы і “на космас”. Вучоны расказвае: “Сёння каля 90 працэнтаў усіх касмічных апаратаў маюць сістэму тэрмаарэгулявання на цеплавых трубах. Некаторыя арыгінальныя канструкцыі выпарнікаў і кандэнсатараў прымяняюцца на шэрагу арбітальных спадарожнікаў, на касмічнай станцыі “Мір”. Дарэчы, мы выканалі цікавую працу для стварэння скафандраў кітайскіх касманаўтаў”.

А нядаўна лабараторыю порыстых асяроддзяў узначаліў Леанід Васільеў, сын Леанарда Леанідавіча. На яго ў бацькі немалыя спадзяванні: Леанід ужо кандыдат тэхнічных навук, працаваў у інстытутах ЗША, Францыі, Італіі, Японіі. Цяпер вось вярнуўся дадому, у Беларусь — каб прадаўжаць традыцыі айчынных навуковых даследаванняў.

Прафесар Леанард Васільеў і яго вучань Донатас Мішкініс

смільных апаратаў да халадзільнікаў. “Цеплавая труба — не проста кавалак жалеза з адтулінай унутры, — удакладняе мой субяседнік. — Гэта дастаткова складаная канструкцыя, у сярэдзіне якой адбываюцца інтэнсіўныя працэсы цепла- і масаабмену. Яе можна назваць гэтакім аналагам электрычнага звышправадніка. Толькі ў адрозненне ад энергіі электратоку мы з дапамогай цеплатруб перадаем цеплавую

ЛЕТНІЯ МАРШРУТЫ

З надзеяй на новыя сустрэчы

Святочны беларускі карагод у расійскім Томску

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Па вяртанні з Беларусі літаральна праз некалькі дзён Ніна Кабанова і Анастасія Трубянкова выправіліся ў другую далёкую дарогу — у казахстанскі горад Паўладар. Іх запрасілі на свята, прысвечанае 910-годдзю Святой заступніцы Белаі Русі Прападобнай ігуменні Ефрасінні Полацкай. Госці выступалі на канцэртных пляцоўках горада, удзельнічалі ў “круглым сталі” і нават хрэсным ходзе ў дзень нараджэння Святой Ефрасінні.

Асабліваю значнасць падзеі надало з’яўленне ў горадзе іконы Ефрасінні з часцінкамі яе мошчаў. Жанчыны ўдакладняюць, што кожная паездка ў Казахстан, а іх было нямала, сагрэта гасцінасцю іх сяброў з этнакультурнага аб’яднання “Беларусь”.

Была і трэцяя паездка новасібірскага да суайчыннікаў — у Томск, на пяты ўжо фестываль “Радзіма мая — Беларусь!”. Томская грамадская арганізацыя беларусаў — адна з многіх у сібірскім

рэгіёне, з якой НЦБК мае трывалыя творчыя сувязі, абменьваецца сяброўскімі візітамі. У Томску мясцовым беларусам удалося зладзіць яркія, насычаныя праграмы “Беларускія напевы” і “Разам”, у якіх поруч з новасібірскім ансамблем “Сібірскія ўзоры” выступалі і госці з Алтая, Іркуцка ды іншых гарадоў і рэгіёнаў. Асабліва запомнілася ўсім вялікае абрадавае тэатралізаванае свята “Купалле”. На пачатку яго ўсіх гасцей па даўняй купальскай традыцыі сустракалі хлебам-мёдам, прамаўлялі здравіцы ў гонар тых, хто сабраўся. А затым усё завяршыла-закруцілася ў шматколёрным святочным карагодзе.

“Гэта цудоўна, што ў наш час ёсць такія беларускія фестывалі, якія спрыяюць захаванню нашай нацыянальнай самабытнасці і, разам з тым, садзейнічаюць паразуменню паміж людзьмі розных нацыянальнасцяў, узбагачаюць культуру”, — пішуць падводзячы першыя вынікі сваіх летніх вандровак, Ніна Кабанова і Анастасія Трубянкова з Новасібірска.

СЫНЫ АЙЧЫНЫ

Птушкам патрэбна неба

Былы ваенны лётчык, падпалкоўнік запасу Мікалай Мачанскі ўзначальвае Цэнтральны аэраклуб ДТСААФ імя двойчы Героя Савецкага Саюза Сяргея Грыцаўца. Пад яго кіраўніцтвам пад Мінскам створаны ўнікальны Музей авіятэхнікі.

На пачатку мая ў мінскім Доме Міласэрнасці прайшла прэзентацыя дакументальнай аповесці журналісткі Наталлі Салук “Мікалай Мачанскі: Узлёт дазваляю!”. На імпрэзу сабралася шмат цікавых людзей. Былі ўраджэнцы Беларусі вядомыя лётчыкі-касманаўты, двойчы Героі Савецкага Саюза Пётр Клімук і Уладзімір Кавалёнак, старшыня Мінскага гарвыканкама Мікалай Ладуцька, былы камандуючы 26-й Паветранай арміяй генерал-палкоўнік у адстаўцы Анатоль Малюкоў, настацель прыхода ў гонар Усіх Святых у Мінску протаіерэй Фёдар Поўны... З Масквы спецыяльна прыехалі Ларыса Архангельская (Грыцавец) і яе сын Сяргей — дачка і ўнук нашага земляка, лётчыка, двойчы Героя Савецкага Саюза Сяргея Грыцаўца. Былі ў зале дзясяткі іншых людзей, з якімі зводзілі з дзіцячых гадоў лёс і ваенная служба героя аповесці. Прычым хоць галоўны аповед у кнізе — пра Мачанскага, ды знайшлося там годнае месца і для многіх з іх.

Хто ж такі Мікалай Мачанскі? Мала сказаць, што ён нарадзіўся ў вёсцы Беянок Драгічынскага раёна, у шматдзетнай сялянскай сям’і. Ён — з пакалення хлапчукоў, якія марылі пра неба. Выхаваны падзвігамі герояў вайны, жыццёвымі прыкладамі родных і блізкіх, яны рваліся да геройства і здзяйснялі яго. Калі Мікалай быў у восьмым класе, памерла маці, сіротамі засталіся ён, тры сястры і брат. Цяжкая страта, а яшчэ вясковая праца, якая не мае часам пачатку і канца, сфарміравалі, загартавалі характар юнака. Ужо тады яму вельмі хацелася лётаць. Былы дырэктар Белінскай школы Пётр Падлужскі згадвае: Мікалай вылучаўся ў калектыве дапытлівасцю, пастаянным жаданнем зрабіць нешта добрае, карыснае. З шостага класа назменна кіраваў школьным атрадам “Зарніца”.

Шлях у неба быў доўгім. Спачатку ён з адзнакай закончыў Калінінградскае ваеннае авіяцыйна-тэхнічнае

вучылішча. Служыў тэхнікам у авіяпалку, абслугоўваў самалёты — а сам рваўся ў неба. Як выключэнне лейтэнанту там дазволілі скакаць з парашутом. І працавітасць, мэтанакіраванасць заўважылі: абралі спачатку камсоргам батальёна, а потым і авіяпалка. Завочна вучыўся ў Курганскім вышэйшым ваенна-палітычным авіявучылішчы. З 1980-га Мікалай Пятровіч служыць у Беларусі — у знішчальным авіяпалку, потым у палітадзеле 26-й Паветранай арміі: на аснове яе, дарэчы, і былі створаны Ваенна-Паветраныя сілы незалежнай Беларусі. У сталічным аэраклубе ДТСААФ Мачанскі і пачаў лятаць, з часам у Сызранскім вышэйшым ваенным авіявучылішчы лётчыкаў здаў

ра па палітчастцы адной з авіяэскадрылляў, што мела базу пад Мінскам. У 1989 годзе, калі афіцэр закончыў Ваенна-палітычную акадэмію, яго накіравалі служыць ў Заходнюю групу войск, пад Лейпцыг. Там праз некаторы час ён стаў начальнікам штаба 337-га асобнага баявога верталётнага палка, доўгі час выконваў і абавязкі камандзіра часці. У Германіі ж пазнаёміўся, пасябраваў з тагачасным настацелем Свята-Алексіеўскага храма-помніка рускай славы ў Лейпцыгу айцом Фёдарам Поўным, ураджэнцам Магілёўшчыны. Ім абодвум, вобразна кажучы, ніяк не пражыць без неба... Моцны саюз святара і лётчыка дае і цяпер добры плён, а раней разам яны нямала

звольніўся ў запас. Хацелася ў Беларусь, быць карысным на роднай зямлі. Калі ж па задуме айца Фёдара пачалося будаўніцтва Дома Міласэрнасці ў Мінску, спатрэбілася дзелавае энергія, арганізатарскія здольнасці яго сябра-афіцэра. Тры гады лётчык і святар разам рухалі шматлікія справы, звязаныя з будаўніцтвам. А калі Мікалай праз 17 гадоў вяртаўся ў родны аэраклуб, протаіерэй Фёдар сказаў: “Гэта чалавек рэдкай мэтанакіраванасці, прыстойнасці і гонару. Ад Бога ў яго талент і любоў да людзей”.

Мікалаю Мачанскаму давялося нямапапрацаваць, каб да былой славы аэраклуба дадалася новая. Цяпер там кіпіць работа, навучаюцца і курсанты

Сярод паважаных гасцей Мікалая Мачанскага – двойчы героі Савецкага Саюза Пётр Клімук і Уладзімір Кавалёнак

экзамены экстрэнам — і шлях у неба быў адкрыты. Гэта, кажучы спецыялісты, унікальны выпадак у гісторыі савецкай авіяцыі: як правіла, камсоргі не ляталі. А тут — здзейсніў 300 скачкоў з парашутом, стаў лётчыкам 3-га класа. На адным з камсамольскіх форуму ў Маскве, уручаючы капітану Мачанскаму памятны падарунак, тройчы Герой Савецкага Саюза Маршал авіяцыі Аляксандр Пакрышкін не ўтрымаўся, абняў яго...

З часам калегі ўбачылі ў Мачанскім і перспектыва нага лётчыка, яго прызначылі намеснікам камандзі-

рабілі, пастаўляючы гуманітарныя грузы для тых, хто пацярпеў ад аварыі на Чарнобыльскай АЭС, для рэабілітацыі хворых дзяцей. Гэта па ініцыятыве Мікалая Мачанскага афіцэры палка сумесна з немцамі падарылі Бягомльскай школе-інтэрнату для дзяцей-сірот аўтобус “Ікарус”. Ён прыбыў туды з Германіі з адзеннем, прадуктамі харчавання, відаапаратурай ды іншымі грузамі.

Потым быў вывад палка з Германіі ў Сібір, і хоць у 38 гадоў падпалкоўніку Мачанскаму прапанавалі камандаваць палком, ён

авіяфакультэта Ваеннай акадэміі Беларусі: за 15 гадоў — больш за 200 ваенных лётчыкаў “набылі крылы”. Пад кіраўніцтвам афіцэраў запасу развіваюцца розныя віды спорту: самалётны, верталётны, парашутны, авіямадэльны... У выхадныя ў Баравой, пад Мінскам, шмат моладзі, тысячы юнакоў і дзяўчат здзейснілі там першы скачок з парашутом, сталі разраднікамі, майстрамі спорту. І ў тым, што члены зборнай каманды аэраклуба ў 2010 годзе сталі абсалютнымі чэмпіёнамі свету, а ў 2011-м чэмпіёна-

Мікалай Мачанскі ў Музеі авіятэхнікі

мі Еўропы, вялікая заслуга Мікалая Мачанскага.

Яшчэ адна яго і аднадумцаў значная справа — стварэнне ўнікальнага Музея авіяцыйнай тэхнікі. Паездзілі шмат па Беларусі, па былых авіягарнізонах і палігонах, дзе часам знаходзілі і спісаныя баявыя машыны. Перамовы з мяс-

такі. А гэта ж усё — для нашчадкаў, для выхавання будучага пакалення”.

Упершыню менавіта Мікалай Мачанскі прапанаваў перазахаваць прах лётчыка-героя Сяргея Грыцаўца ў крыпце Храма-помніка ў гонар Усіх Святых і ў памяць бязвінна забітых у Айчыне нашай. Дачка героя, Ларыса Сяргееўна, абдумвае прапанову. Яна ўдзячна кіраўніцтву аэраклуба, які носіць імя яе бацькі, народу Беларусі за памяць і павагу да лётчыка-героя.

Як і належыць мужчыну, Мікалаю Мачанскаму пабудоваў дом, пасадзіў сад, выгадаваў трох сыноў. Старэйшы, Аляксей, — маёр, камандзір верталёта Мі-8 у авіяцыі Міністэрства па надзвычайных сітуацыях. Валеры — прадпрымальнік, а яшчэ інструктар-парашутыст: здзейсніў больш за дзве тысячы скачкоў з парашутом, кандыдат у майстры спорту. Малодшаму ж, Мікалаю, 8 гадоў.

Два гады таму наярэдадні Дня незалежнасці Прэзідэнт Беларусі ўручыў Мікалаю Мачанскаму ордэн Пашаны — за шматгадовую добрасумленную плённую працу, прафесійнае майстэрства і асабісты ўклад у развіццё авіяцыйных відаў спорту ў Беларусі.

Нягледзячы на свой паважаны ўзрост, начальнік аэраклуба яшчэ і яшчэ раз падываецца ў неба, навучае будучых ваенных лётчыкаў і спартсменаў-лётчыкаў краіны. Бо і яму, і гэтым апантаным жаданнем палётаў юнакам, як птушкам, для паўнацэннага жыцця абавязкова патрэбна неба.

Леанід Прышчэпа, палкоўнік запасу

ПЕРСПЕКТИВЫ

Ад прабіркі да прылаўка

Вырошчваннем гэтых каштоўных ягад у Беларусі займаюцца як фермеры, так і вучоныя. У бліжэйшыя гады плануецца закласці больш за 600 гектараў высакарослых буякоў.

Іна Ганчаровіч

Навіна з Акадэміі навук: да канца будучага года ў Беларусі запрацуе першы Біятэхналагічны комплекс па мікракланальным размнажэнні буякоў высакарослых. Мне ж успомнілася, як гадоў 20 таму я ўпершыню пабачыла ў Германіі паўтарамятровыя кусты, усыпаныя вялізнымі ягадамі. Тады мне расказалі і пра каштоўнасць буякоў — так па-беларуску называюць голубіку. Зрэшты, тыя буякі, якія сустракаюцца ў беларускіх лясах, карлікі ў параўнанні з кустамі, што будуць вырошчывацца ў прамысловых маштабах. Раней, сцвярджаюць біёлагі, у дзікіх лясах Паўночнай Амерыкі расло больш за дваццаць відаў буякоў, зборшчыкі ягад атрымлівалі немалыя прыбыткі. Крыху больш за сто гадоў таму амерыканскія вучоныя пачалі акультураваць дзікія віды, і тое ім удалося. А вывучыўшы лячэбныя ўласцівасці ягад, даследчыкі заявілі: “Калі вы будзеце вырошчываць і ўжываць буякі, то ніколі не памраце”. Як аказалася, у буяках шмат каштоўных рэчываў — пра тое можна даведацца з розных

крыніц. Скажам, яны дабратворна ўплываюць на зрок: у Японіі сок буякоў урачы раіць ужываць усім, хто працуе з камп’ютарамі.

Па краінах Еўропы высакрослыя буякі пачалі вырошчываць перад вайной, пазней на каштоўную расліну звярнулі ўвагу і ў СССР. З 1980 года дасланія з Амерыкі саджанцы розных гатункаў вывучаюцца ў акадэмічным Цэнтральным батанічным садзе Беларусі. А прыручэнне расліны “іншаземкі” даручылі тады яшчэ маладому навукоўцу Таццяне Курловіч. Першыя вынікі даследаванняў пацвердзілі: вырошчываць культуру ў Беларусі выгадна. І сёння гэтым ужо займаюцца не толькі аматары, але і фермерскія гаспадаркі. Праўда, аб’ёмы вытворчасці малыя, цэны на ягады — высокія. Таму ў адпаведнасці з Дзяржпраграмай комплекснага развіцця пладавводства, агародніцтва і бульбаводства ў Беларусі плануецца закласці больш за 600 гектараў плантацый буякоў. На гэта спатрэбіцца каля паўтара мільёна саджанцаў. Вось навукоўцы і прапанаваны новы для краіны спосаб іх атрымання — мікракланальнае размнажэнне.

На штогадовым кірмашы можна набыць саджанцы буякоў

Калі сказаць папросту, гэта атрыманне ў прабірцы раслін, якія генетычна ідэнтычныя той, з якой узяты біяматэрыял.

Будаўніцтва Біятэхналагічнага комплексу ўжо вядзецца, яго плануецца завяршыць да 2013 года. Як расказаў намеснік дырэктара па навуковай і інвацыійнай рабоце Цэнтральнага батанічнага сада НАН Беларусі, Аляксандр Веяўнік, метады мікракланальнага размнажэння дасць магчымасць хутка і ў вялікіх маштабах задавальняць попыт на саджанцы высакарослых буякоў. Метады, дарэчы, апрабаваны на іншых культурах — напрыклад, на буль-

бе — і прызнаны вельмі эфектыўным. Вырошчываць мікрасаджанцы такім спосабам магчыма круглы год, размнажаючы найбольш перспектыўныя клоны. А ўвесь тэхналагічны ланцужок Біятэхналагічнага комплексу пры неабходнасці можна будзе хутка перабудаваць на вытворчасць іншых відаў расліннай прадукцыі.

Дарэчы. На тэрыторыі Цэнтральнага батанічнага сада ў Мінску штогод праходзіць традыцыйны Дзень буякоў, сёлета гэта адбудзецца 17 жніўня. На выставе-кірмашы навукоўцы, раслінаводы з фермерскіх гаспадарак прадставяць свае дасягненні.

КІНО

Час прымаць узнагароды

Фільм рэжысёра Сяргея Лазніцы “У тумане” прызнаны лепшым на Адэскім міжнародным кінафестывалі

Мастацкая стужка знята па матывах аднайменнай аповесці Васіля Быкава. Гэта апавед пра вайну, галоўная спружына дзеяння ў ім — псіхалагічны паядынак галоўнага героя з тымі, хто не верыць у яго шчырасць. Фільм пра маральны выбар чалавека паміж добром і ліхам. І пра тое, як невыносна цяжка бывае несці крыж лёсу, калі не здраджаць сабе, свайму сумленню.

“У тумане” — ужо другі мастацкі фільм рэжысёра Сяргея Лазніцы, які раней працаваў у жанры дакументальнага кіно. Сваю першую ігравую карціну прызнаны ў Еўропе дакументаліст зняў у 2010 годзе: фільм “Шчасце мае” пабываў у Канах, атрымаў некалькі Гран-пры на іншых прэстыжных кінафестывалах. Фільм “У тумане” ў сярэдзіне ліпеня прызнаны лепшым у намінацыі “Ігравое кіно” на кінафестывалі “Залаты абрыкос” у Ерэване. Таксама карціна заваявала Гран-пры VI міжнароднага кінафестывалу імя Андрэя Таркоўскага “Зеркало”.

Рэжысёр Сяргей Лазніца родам з беларускага горада Баранавічы, атрымаў дыплом інжынера-матэматыка Кіеўскага політэхнічнага інстытута, займаўся навукай і з часам прыйшоў у кіно.

РУПЛІЦЫ

Здольнасць дзяліцца набыткамі

На юбілейнай вечарыне прафесар Адам Мальдзіс не толькі прымаў, але і рабіў падарункі

Максім Яцкевіч

Хто чаго варты — тое найбольш ярка праўдліваецца з гадамі. Мяркуючы па тым, што дзясяткі вядомых людзей сабраліся ў Дзяржаўным музеі гісторыі беларускай літаратуры, каб павіншаваць Адама Восіпавіча Мальдзіса з 80-годдзем, яго навуковы, творчы наробак запатрабаваны ў краіне і за яе межамі. Віншуючы даследчыка беларускай літаратуры, культуры, які дбае і пра наладжванне міжкультурнага дыялогу паміж краінамі, і пра ўмацаванне аўтарытэту Міжнароднай асацыяцыі беларусістаў, і пра разгортванне краязнаўчай работы ў рэгіёнах, некаторыя навукоўцы нават гаварылі пра своеасабліваю “эпоху Мальдзіса” ў айчыннай літаратуразнаўстве, культуралогіі.

Нямала робіць ён і для развіцця рознабаковых кантак-

Адама Мальдзіса віншуюць калегі з Інстытута беларускай культуры

таў Бацькаўшчыны з беларускай дыяспарай, падрыхтаваў некалькі энцыклапедычных даведнікаў, якія расказваюць пра адметныя асоб беларуска-

га замежжа, дзейнасць суполак у розных краінах. Такое стала магчымым у тым ліку і дзякуючы вялікай картатэцы па дыяспары і культурных сувязях Бе-

ларусі з іншымі краінамі, якую больш за 20 гадоў самааддана, па крупінках збірае Адам Восіпавіч, рэгулярна прагортваючы, робячы выразкі з перыядычных выданняў, ксеракопіі з дакументаў, кніг, зборнікаў. Дарэчы, і дырэктар Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі Раман Матульскі, і дырэктар Інстытута беларускай культуры Іван Крук (там цяпер працуе Адам Мальдзіс) называлі картатэку прафесара Мальдзіса сапраўдным скарбам, жывой крыніцай, з якой можна чэрпаць каштоўныя звесткі і іншым даследчыкам, журналістам, актыву беларускіх суполак.

Павіншаваць юбіляра прыехалі яго землякі з Астравецкага раёна Гродзеншчыны, прыйшлі аднакашнікі па філалагічным факультэце БДУ, тыя, хто ведае яго яшчэ па рабоце журналістам у Радашкавіцкай райгазеце. Далей, па задуме арганізатараў вечара, ішлі віншаванні ад бы-

лых калег прафесара па Акадэміі навук, Скарынаўскім цэнтры, прадстаўнікоў Міністэрства культуры і Міністэрства замежных спраў, калег з газеты “Советская Белоруссия” і, вядома ж, нашага выдання: у “Голасе Радзімы” Адам Восіпавіч таксама плённа працаваў. Сам жа юбіляр не толькі прымаў віншаванні і падарункі, але і сам рабіў іх. У прыватнасці, у фонды Музея літаратуры перадаў скульптуру Адама Міцкевіча, набытую ім яшчэ ў 50-я гады. Што ж, Адам Восіпавіч — шчодрой душы чалавек. І не выпадкова розныя выступоўцы гаварылі пра характэрную для юбіляра здольнасць аддаваць, дзяліцца набыткамі з іншымі. А ў віншавальным вершы, прысвечаным яму, ёсць такія знакавыя радкі: “Душа з гадамі не старэе:/ У тых, хто дбае пра яе,/ Душа мудрэе і добрэе —/ І болей, болей аддае”.